

[Suomeksi](#)

Jean Sibelius: Våren flyktar hastigt, op. 13 nr 4; Var det en dröm, op. 37 nr 4

Jean Sibelius är känd för sina symfonier och orkesterverk, men som sångkompositör är hans insatser lika betydande. Hans sånger kallas ofta romanser och de visar en mer intim sida av sin upphovsmans konstnärskap.

Sibelius skrev totalt 109 solosånger (eller 111, om man räknar med två försvunna sånger i opus 72). De flesta sångerna är på svenska, men Sibelius tonsatte också finska, tyska och engelska texter. Sibelius favoritförfattare var J.L. Runeberg, J.J. Wecksell och Zacharias Topelius.

De allra tidigaste sångerna från 1880–1890-talet är romantiska och har influerats av Schumann och Grieg.

De senare sångerna, från sekelskiftet framåt, är mer personliga, ofta med impressionistiska drag, subtil harmonik och en stark känsla för textens rytm och stämning. Sibelius var en mästare på att förmedla naturstämningar och känslor i miniatyrformat.

Våren flyktar hastigt (Runeberg) och Var det en dröm (Wecksell) hör till Sibelius mest framförda sånger. Båda ingår i samlingar med flera sånger, den förra ingår i op. 13 med idel Runebergtexter som skrevs 1891–92, den senare op. 37 som kom till ca 1901–02. Båda sångerna är älskade för sin nordiska ton, där natur, tid och känsla vävs samman i ett uttryck av stillsam intensitet.

Alma Mahler: Ich wandle unter Blumen

Alma Mahler (född Alma Margaretha Maria Schindler, 1879–1964) var en österrikisk kompositör, författare, redaktör och samhällsprofil med ett dramatiskt och inflytelserikt liv i den kulturella eliten i Wien och senare i USA.

Alma Schindler började komponera redan som barn och studerade musik för bland andra Alexander von Zemlinsky. Alma skrev omkring 50 sånger, främst för röst och piano, men endast 14 av dessa har överlevt till idag. År 1902 gifte sig Alma med Gustav Mahler som bad henne att sluta komponera – något hon gick med på men tog tillbaka senare.

Alma var populär i tidens kulturkretsar. Utöver sin make umgicks hon gärna och öppet med tidens mest framstående män som arkitekten Walter Gropius, konstnären Oskar Kokoschka och författaren Franz Werfel, som hon senare gifte sig med.

Efter nazisternas annektering av Österrike 1938 flydde Alma och Werfel till USA, där de blev en del av den intellektuella exilkretsen i Los Angeles och New York. Alma Mahler såg sig gärna som en *musa*, hon arbetade som redaktör och komponerade när andan föll på men såg sig

framförallt som en centralgestalt i de konstnärliga kretsarna där hon bodde. Hon har ofta beskrivits som både fascinerande och kontroversiell, och hennes liv har gett upphov till böcker, filmer och operor.

Ich wandle unter Blumen är en av Alma Mahlers mest kända sånger som bygger på en dikt av Heinrich Heine. Sången kom till år 1899 och publicerades som nr 5 i samlingen Fünf Lieder (1910). Sången ger uttryck för en intensiv förälskelse.

Amy Beach: Två sånger, op. 100: A Mirage; Stella viatoris

Amy Beach var en amerikansk tonsättare som föddes som Amy Cheney två år efter vår egen Jean Sibelius, år 1867, och hon gick ur tiden år 1944 i en ålder av 77 år. Amy Beach brukar hänvisas till en kompositörsgemenskap kallad The Second New England School. Andra benämningar för gruppen, som verkade kring sekelskiftet 1900, var New England Classicists och Boston Six. Kännetecknande för gruppens medlemmar var att de komponerade enligt tysk romantisk tradition. Musikforskare hävdar att det ändå var fråga om en egen amerikansk stil som var separat från den europeiska. Under sina sista år gjorde Amy Cheney Beach också atonala experiment, bl.a. genom att utnyttja heltonsskalan och använda exotisk harmonik.

Amy Cheney debuterade som pianist i 16-årsåldern och förutspåddes en strålande karriär. Men karriären, som knappt hade börjat, fick en abrupt vändning då hon år 1885, 18 år gammal, gifte sig med den 24 år äldre läkaren Henry Beach som tvingade sin unga hustru att upphöra med konsertverksamheten. I stället tyckte maken att Amy kunde börja komponera ifall hon signerade sina kompositioner "Mrs. Henry Beach" vilket spred lite glans över maken. Efter makens död år 1910 slog Amy Beach igenom på nytt och började turnera i Europa.

Sångerna A Mirage och Stella viatoris kom till år 1924. De är ett fint exempel på Beachs sena stil, där hon kombinerar romantisk känslighet med impressionistiska färger och en stark känsla för textens uttryck. A Mirage är en drömlig och eterisk sång där Beach använder subtil harmonik och flytande rytmik för att spegla textens hägringstema. Stella viatoris (Den vandrande stjärnan) är mer dramatisk och uttrycksfull, med en känsla av andlig eller kosmisk längtan med en nästan hymnliknande intensitet.

Felix Mendelssohn: Trio för piano, violin och cello d-moll, op. 49

Felix Mendelssohn hör till skaran av musikhistoriens underbarn. När syskonen Fanny och Felix Mendelssohn växte upp fick de pianolektioner av mamma Lea. Fanny, som var fyra år äldre än Felix, visade tidigt stor talang och kunde som trettonåring med skicklighet och säkerhet spela alla 24 preludier ur Bachs Das wohltemperierte Klavier utantill. Carl Friedrich Zelter, som var syskonens lärare i

musikteori och komposition, bekräftade år 1816 i ett brev till den tyske nationalskalden Goethe att "Abrahams äldsta dotter är verkligen något extra" och syftade på Fanny, "hon musicerar som en man" - antagligen det högsta betyget en kvinna kunde få vid den tiden. Brodern Felix fick

därmed uppbackning också för sin systers del. År 1839 var den trettioårige Felix Mendelssohn synnerligen väletablerad, såväl som kompositör som dirigent för Gewandhausorkestern i Leipzig. I mars hade han uruppfört Schuberts storslagna och svårspelade nionde symfoni, mer än tio år efter tonsättarens död. Pianotrio nr 1 skrevs några månader senare och betraktas som ett av genrens mästerverk. Den stormiga inledningssatsens huvudtema presenteras direkt av cello. I den långsamma andra satsen skingras den föregående satsens orosmoln, satsen är romantisk och når en emotionell höjdpunkt i mitten. Sedan kommer ett livligt scherzo och slutligen en dramatisk final som går i eftertänksam moll som i sluttakterna blommar ut i dur.

Felix Mendelssohn satt själv vid pianot då trion uruppfördes den 1 februari 1840 i Leipzig. Tidens främsta musikkritiker Robert Schumann hyllade trion som ett mästerverk och kallade, inte helt oväntat, Mendelssohn för 1800-talets Mozart.

Kaija Saariaho: Changing light

Kaija Saariaho komponerade Changing Light för sopran och violin (också förekommande i en version för sopran och cello), år 2002. Det är ett av Saariahos mest poetiska och introspektiva vokalverk, där hon utforskar teman som ljus, förlust och andlighet genom en subtil och färgrik klangvärld.

Saariaho skrev själv den engelska texten som är en meditation över ljusets förändring – både i naturen och i människans inre tillstånd. Textens budskap har tolkats som en reflektion över livets förgänglighet och människans andliga transformation.

Den för Saariaho typiska spektralistiska och impressionistiska stilen märks tydligt – hon arbetar med klangfärgen med hjälp av övertoner och mikrotonala nyanser. Sången har en reciterande karaktär, med stor frihet i rytm och fraserings. Det beledsagande instrumentet fungerar inte som ackompanjemang utan som en dialogpartner till rösten – ibland reflekterande, ibland kontrasterande. Uttrycket växlar mellan viskande stillhet och intensiva utbrott, vilket förstärker textens emotionella djup.

Erkki Melartin: Sagan om vårt hjärta, ur sviten fyra sånger till texter av Rabindranath Tagore, op. 105

Erkki Melartins sång Sagan om vårt hjärta är den andra sången i sviten Fyra Tagoresånger, op. 105, komponerad 1918. Sångerna är skrivna till texter av den indiske poeten Rabindranath Tagore, i svensk översättning av Nino Runeberg.

Sagan om vårt hjärta är en poetisk och intim skildring av kärlekens ögonblick – enkel, stilla och fylld av symbolik. Melartins tonsättning följer en lyrisk och transparent stil där sånglinjen bärs upp av en känslig pianostämma. Musiken är senromantisk, men med drag av impressionism, särskilt i harmoniken och klangfärgen.

Melartin var starkt influerad av både tysk romantik och fransk impressionism. I Tagoresångerna visar Melartin sin förmåga att skapa intim vokalmusik med en stark känsla för den subtila texten som äger en andlig och naturlyrisk karaktär som passar väl in i Melartins estetiska, teosofiska världsbild.

Helvi Leiviskä: Cantabile för cello och piano

Helvi Leiviskä (1902-1982) anses vara en pionjär bland finländska kvinnliga tonsättare, även om det redan tidigare har funnits kvinnliga tonsättare i Finland. Men Leiviskä var en av de första som fick erkännande för sitt arbete under sin livstid. Leiviskäs väg till att bli tonsättare var dock ojämn, och en del av äran för den position som hon uppnådde går till Erkki Melartin, som var Leiviskäs trogna anhängare och förespråkare.

Vid sjutton års ålder antogs Leiviskä till Helsingfors musikinstitut (senare Sibelius-Akademien) med avsikt att ta examen som pianolärare. Hennes önskan att studera komposition var stark, och institutets rektor, Erkki Melartin, tog Leiviskä som sin kompositionselev. Leiviskä hade förlorat sin far i 16-årsåldern, och Melartin kom att bli en slags fadersgestalt för Helvi. Melartinis mystiska kristen-teosofiska inriktning överfördes också till Leiviskä.

Cantabile för cello och piano är en lyrisk och känslig komposition från 1937. Verket är, som namnet antyder, sonort och melodiskt. Verket är utformat som en dialog mellan cello och piano och kännetecknas av Leiviskäs sofistikerade hantering av harmonik och känslomässiga uttryck. Trots sin korthet är det fullt av djup och skönhet. Cantabile etablerade sin plats i de finska cellisternas repertoar efter att det hade uruppförts av sin tids mest framstående musiker, Ossian Fohström (cello) och Leo Funtek (piano).

Erich Wolfgang Korngold: Mariettas sång ur operan Die tote Stadt

Mariettas sång, även känd som Mariettas Lied (Glück, das mir verblieb), hör till sin upphovsmans mest berömda enskilda alster. Sången ingår i operan Die tote Stadt (Den döda staden) av Erich Wolfgang Korngold, komponerad 1920.

Paul, en man som blivit förlamad av sorg efter sin fru Maries död, lever isolerat i staden Brugge. När han möter Marietta, en livfull dansös som liknar Marie, blir han besatt av henne och försöker via henne återskapa sin förlorade kärlek. Deras relation utvecklas till en psykologisk kamp mellan det förgångna och dagens verklighet. I en drömlig sekvens dödar Paul Marietta, men vaknar upp och inser att det bara varit en hallucination. I slutet förstår Paul att han måste släppa det förflutna och gå vidare med sitt liv.

I operan framförs sången som en duett mellan Paul och Marietta, men som fristående konsertstycke framförs båda partierna av en sopran.

Sången uttrycker en bittersöt känsla av kärlekens skönhet och livets förgänglighet. Texten handlar om trofast kärlek som håller också inför döden. Den är både romantisk och melankolisk, vilket gör den till en gripande höjdpunkt i operan.

Kurt Weill: Youkali

Kurt Weill blev känd för sina samhällskritiska sångspel – ofta i samarbete med Bertolt Brecht – som kritiserade kapitalism, social orättvisa och borgerlig moral. De mest kända är Tolvskillingsoperan (1928) och Staden Mahagonnys uppgång och fall (1930). I Tolvskillingsoperan ingår en sång som blev sin tids schlager, Balladen om Mackie Kniven.

Youkali är namnet på en sång av Kurt Weill från år 1946, med en text av den franske poeten Roger Fernay. Själva musiken såg dagens ljus redan i början på 1930-talet då den ingick i sångspelet Marie Galante, då med titeln Tango Habanera. Samma tangomelodi förekommer också i en annan pjäs av Weill, kallad Der Kuhhandel.

I sången Youkali handlar texten om en utopi: “våra önskingars land, ett land där bekymren har försvunnit, Youkali, som är lycka och nöje, men bara en dröm och galenskap då Youkali inte finns”.

Unto Mononen: Satumaa

Unto Mononens (1930–1968) Satumaa (Sagolandet) är en klassiker inom finsk tango genom tiderna. Mononen skrev själv texten. Satumaa är en av Finlands mest kända och mest älskade sånger – nästan en nationalsång för tangoälskare.

Den första inspelningen gjordes av Henry Theel (1955), men det var inte förrän Reijo Taipale spelade in sången 1962 som den fick sitt genombrott. Sedan dess har sången tolkats av bland andra Vesa-Matti Loiri, M. A. Numminen och till och med Frank Zappa, som oväntat framförde sången vid en konsert i Helsingfors 1974, vilket gjorde den till en internationell kuriositet.

Sången Satumaa har också gett upphov till en musikal som berättar historien om Unto Mononens tragiska liv, som slutade vid bara 37 års ålder – med både alkoholism och psykiska problem – men den handlar också om Mononens musikaliska geni och hans längtan efter en onåbar verklighet.

Verkpresentationer: Leif Nystén

Jean Sibelius: Våren flyktar hastigt, op. 13 nro 4; Var det en dröm, op. 37 nro 4

Jean Sibelius tunnetaan sinfonioistaan ja orkesteriteoksistaan, mutta laulusäveltäjänä hänen panoksensa on yhtä merkittävä. Hänen laulujaan kutsutaan usein romansseiksi, ja ne ilmentävät tekijänsä taiteilijuuden intiimimpää puolta.

Sibelius sävelsi yhteensä 109 soololaulua (tai 111, jos lasketaan mukaan kaksi kadonnutta laulua opuksesta 72). Suurin osa lauluista on ruotsinkielisiä, mutta Sibelius sävelsi myös suomen-, saksan- ja englanninkielisiä tekstejä. Sibeliuksen suosikkikirjailijoita olivat J.L. Runeberg, J.J. Wecksell ja Zacharias Topelius.

Varhaisimmat laulut 1880- ja 1890-luvuilta ovat romanttisia, ja niissä kuuluvat Schumannin ja Griegin vaikutteet.

Myöhemmät laulut vuosisadan vaihteesta lähtien ovat persoonallisempia, niissä on usein impressionistisia piirteitä, hienovaraisia harmonioita ja vahva tekstin rytmin ja sisällön taju. Sibelius oli mestari välittämään luonnontunnelmia pienoiskoossa.

Våren flyktar hastigt (Runeberg) ja Var det en dröm (Wecksell) kuuluvat Sibeliuksen useimmin esitettyjen laulujen joukkoon. Molemmat sisältyvät laulukokoelmiin: Var det en dröm sisältyy vuosina 1891–92 sävellettyyn op. 13:een, jonka tekstit ovat kokonaan Runebergin kirjoittamia, ja Var det en dröm kuuluu op. 37:ään, joka on kirjoitettu vuosien 1901–02 paikkeilla. Molemmat laulut ovat rakastettuja pohjoismaisen sävynsä vuoksi, joissa luonto, aika ja tunne kutoutuvat osaksi intensiivisen ilmaisen kokonaisuutta.

Alma Mahler: Ich wandle unter Blumen

Alma Mahler (syntymänimeltään Alma Margaretha Maria Schindler, 1879–1964) oli itävaltalainen säveltäjä, kirjailija, toimittaja ja seurapiirihenkilö, jolla oli dramaattinen ja vaikutusvaltainen elämä Wienin ja myöhemmin Yhdysvaltojen kulttuurieliitissä.

Alma Schindler aloitti säveltämisen lapsena ja opiskeli musiikkia muun muassa Alexander von Zemlinskyn johdolla. Alma sävelsi noin 50 laulua, pääasiassa lauluäänelle ja pianolle, mutta näistä vain 14 on säilynyt tähän päivään asti. Vuonna 1902 Alma meni naimisiin Gustav Mahlerin kanssa, joka pyysi häntä lopettamaan säveltämisen – mihin Alma suostui, mutta myöhemmin perui lupauksensa.

Alma oli suosittu aikansa kulttuuripiireissä. Miehensä lisäksi hän seurusteli avoimesti aikansa merkittävimpien miesten kanssa, kuten arkkitehti Walter Gropiuksen, kuvataiteilija Oskar Kokoschkan ja kirjailija Franz Werfelin, jonka kanssa hän myöhemmin meni naimisiin.

Natsien liitettyä Itävallan osaksi Saksaa vuonna 1938, Alma ja Werfel pakenivat Yhdysvaltoihin, missä heistä tuli osa Los Angelesin ja New Yorkin älymystön immigrantipiirejä. Alma Mahler halusi nähdä itsensä muusana, hän työskenteli toimittajana ja sävelsi, kun innoitus ilmaantui, mutta ennen kaikkea hän näki itsensä keskeisenä hahmona taiteellisissa piireissä, joissa hän eli. Häntä on usein kuvattu sekä kiehtovaksi että kiistanalaiseksi hahmoksi, ja hänen elämästään on syntynyt kirjoja, elokuvia ja oopperoita.

Ich wandle unter Blumen on yksi Alma Mahlerin kuuluisimmista lauluista, joka perustuu Heinrich Heinen runoon. Laulu kirjoitettiin vuonna 1899 ja julkaistiin numerolla 5 kokoelmassa Fünf Lieder (1910). Laulu ilmaisee kiihkeää rakkautta.

Amy Beach: Kaksi laulua, op. 100: A Mirage; Stella viatoris

Amy Beach oli yhdysvaltalainen säveltäjä, joka syntyi Amy Cheneyä kaksi vuotta oman Jean Sibeliuksemme jälkeen, vuonna 1867, ja hän kuoli 77-vuotiaana vuonna 1944. Amy Beach yhdistetään yleensä säveltäjäyhteisöön nimeltä The Second New England School. Ryhmää, joka toimi vuosisadan vaihteessa 1900, on kutsuttu myös nimillä New England Classicists ja Boston Six. Ryhmän jäsenille oli ominaista säveltää saksalaisen romantiikan perinteen mukaisesti. Musiikkitieteilijät väittävät, että kyse oli silti ainutlaatuisesta amerikkalaisesta tyylistä, joka oli irrallaan eurooppalaisesta. Viimeisinä vuosinaan Amy Cheney Beach teki myös atonaalisia kokeiluja, muun muassa hyödyntämällä kokosävelasteikkoa ja eksoottisia harmonioita.

Amy Cheney debytoi pianistina 16-vuotiaana, ja hänelle ennustettiin loistavaa uraa. Mutta hänen tuskin alkanut uransa otti äkillisen käänteen vuonna 1885, 18-vuotiaana, kun hän meni naimisiin 24 vuotta vanhemman lääkärin Henry Beachin kanssa, joka pakotti nuoren vaimonsa lopettamaan esiintymisen. Sen sijaan hänen miehensä hyväksyi sen, että Amy alkoi säveltää, mutta ehdolla, että hän signeeraisi sävellyksensä "Mrs. Henry Beach", mikä toisi myös aviomiehelle jonkin verran mainetta. Miehensä kuoltua vuonna 1910 Amy Beach teki paluun pianistina ja aloitti kiertueen Euroopassa.

Laulut A Mirage ja Stella viatoris on sävelletty vuonna 1924. Ne ovat hieno esimerkki Beachin myöhäisestä tyylistä, jossa hän yhdistää romanttisen herkkyyden impressionistisiin väreihin ja vahvaan lyyriseen ilmaisuun. A Mirage on unenomainen ja eteerinen laulu, jossa Beach käyttää hienovaraisia harmonioita ja häilyviä rytmejä heijastamaan sanoitusten kangastusteemaa. Stella viatoris (Vaeltava tähti) on dramaattisempi ja ilmeikäs, ja siinä on hengellisen tai kosmisen kaipauksen tunnetta lähes hymnin kaltaisella hartaudella.

Kaija Saariaho: Changing light

Kaija Saariaho sävelsi teoksen Changing Light sopraanolle ja viululle (myös versiona sopraanolle ja sellolle) vuonna 2002. Se on yksi Saariahon runollisimmista ja

introspektiivisimmistä lauluteoksista, jossa hän tutkii teemoja, kuten valoa, menetystä ja hengellisyyttä hienovaraisen ja värikkään äänimaailman kautta.

Saariaho itse kirjoitti englanninkielisen tekstin, joka on meditaatio valon muutoksesta – sekä luonnossa että ihmisen sisäisessä tilassa. Tekstin sanomaa on tulkittu pohdinnaksi elämän katoavaisuudesta ja ihmisen elämässä tapahtuvasta henkisestä muutoksesta.

Saariaholle tyypillinen spektraalinen ja impressionistinen tyyli on selvästi havaittavissa – hän ilmaisee sävyjä käyttäen yläsäveliä ja mikrotonaalisia vivahteita. Laulu on luonteeltaan resitatiivinen, ja rytmin ja fraseerauksen suhteen vallitsee suuri vapaus. Rinnakkain soiva instrumentti ei toimi säestyksenä, vaan lauluäänen dialogikumppanina – joskus myötäillen, joskus vastakohtana. Ilmaisuu vaihtelee hiljaisen kuiskauksen ja intensiivisten purkausten välillä, mikä vahvistaa tekstin emotionaalista syvyyttä.

Erkki Melartin: Sagan om vårt hjärta, kokoelmasta neljä laulua Rabindranath Tagoren teksteihin, op. 105

Erkki Melartinin Sagan om vårt hjärta (Sydämemme tarina) on laulu nro kaksi sarjassa Neljä Tagore-laulua, op. 105, joka sävellettiin vuonna 1918. Laulut on kirjoitettu intialaisen runoilijan Rabindranath Tagoren teksteihin, jotka Nino Runeberg on kääntänyt ruotsiksi.

Sagan om vårt hjärta on runollinen ja intiimi kuvaus rakkauden hetkestä – yksinkertainen, hiljainen ja täynnä symboliikkaa. Melartinin sävellys noudattaa lyyristä ja läpinäkyvää tyyliä, jossa laulua kannattaa herkkä piano-osuus. Musiikki on myöhäisromanttista, mutta siinä on impressionismin piirteitä, erityisesti harmoniassa ja sävyissä.

Melartiniin vaikuttivat voimakkaasti sekä saksalainen romantiikka että ranskalainen impressionismi. Tagore-lauluissa Melartin osoittaa kykynsä luoda intiimiä laulumusiikkia, joka sisäistää hienovaraisen tekstin tunnelman. Olemukseltaan laulu on lyyrisen hengellinen ja luontoa ilmentävä, joka sopii hyvin Melartinin esteettiseen maailmaan.

Helvi Leiviskä: Cantabile sellolle ja pianolle

Helvi Leiviskää (1902-1982) pidetään suomalaisten naissäveltäjien uranuurtajana, vaikka naissäveltäjiä oli Suomessa jo aiemmin, mutta Leiviskä oli ensimmäisiä jotka saivat tunnustusta työstään elinaikanaan. Leiviskän tie säveltäjäksi oli kuitenkin rosoinen, ja kiitos hänen saavuttamastaan asemasta kuuluu myös Erkki Melartinille, joka oli Leiviskän vankka tukija ja puolestapuhuja.

Seitsemäntoistavuotiaana Leiviskä pääsi opiskelemaan Helsingin musiikkiopistoon (myöh. Sibelius-Akatemia) tarkoituksenaan valmistua pianonsoitonopettajaksi. Halu opiskella sävellystä oli voimakas, ja opiston rehtori Erkki Melartin otti Leiviskän sävellysoppilaakseen. Leiviskä oli

menettänyt isänsä 16-vuotiaana, ja Melartinista muodostui Helville myös isällinen hahmo. Melartinin mystifioiva kristillis-teosofinen suuntautumus siirtyi myös Leiviskälle..

Cantabile sellolle ja pianolle on lyyrinen ja herkkä sävellys vuodelta 1937. Teos on nimensä mukaisesti laulava ja melodinen. Teos on muotoiltu sellon ja pianon väliseksi dialogiksi, ja siinä kuuluu Leiviskän hienostunut harmoniankäsittely ja tunneilmaisu. Lyhydestään huolimatta se on täynnä syvyyttä ja kauneutta. Cantabile vakiinnutti paikkansa suomalaisten sellistien ohjelmistoissa sen jälkeen kun aikansa merkittävimmät muusikot, Ossian Fohström (sello) ja Leo Funtek (piano) olivat kantaesittäneet sen.

Erich Wolfgang Korngold: Mariettan laulu oopperasta Die tote Stadt

Mariettan laulu, saksaksi tunnettu myös nimellä Mariettas Lied (Glück, das mir verblieb), on yksi säveltäjänsä kuuluisimmista yksittäisistä teoksista. Laulu sisältyy Erich Wolfgang Korngoldin vuonna 1920 säveltämään oopperaan Die tote Stadt (Kuollut kaupunki).

Vaimonsa Marien kuoleman jälkeen surun halvaannuttama Paul asuu eristyksissä Bruggen kaupungissa. Kun hän tapaa Mariettan, eloisan tanssijan, joka muistuttaa Marieta, hänestä tulee pakkomielteinen ja hän yrittää Mariettan kautta luoda kadonneen rakkautensa uudelleen. Heidän suhteensa kehittyy psykologiseksi kamppailuksi menneisyyden ja nykyhetken todellisuuden välillä. Unenomaisessa kohtauksessa Paul tappaa Mariettan, mutta herää ja tajuaa, että se oli vain kangastus. Lopulta Paul ymmärtää, että hänen on päästettävä irti menneisyydestä ja jatkettava elämäänsä.

Oopperassa laulu esitetään Paulin ja Mariettan duettona, mutta itsenäisenä konserttikappaleena sen esittää sopraano, joka laulaa molemmat osat.

Laulu ilmaisee katkeransuloisen tunteen rakkauden kauneudesta ja elämän katoavaisuudesta. Sanoitukset kertovat uskollisesta rakkaudesta, joka kestää jopa kuoleman edessä. Mariettan laulu on sekä romanttinen että melankolinen, mikä tekee siitä oopperan koskettavan kohokohdan.

Kurt Weill: Youkali

Kurt Weill tuli tunnetuksi yhteiskuntakriittisistä musiikkinäytelmistään – usein yhteistyössä Bertolt Brechtin kanssa – jotka kritisoivat kapitalismia, sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta ja porvarillista moraalia. Tunnetuimpia ovat Kolmen pennin ooppera (1928) ja Mahagonnyn kaupungin nousu ja tuho (1930). Kolmen pennin oopperassa on aikansa hitiksi noussut kappale, Puukko-Mackie.

Youkali on Kurt Weillin vuonna 1946 säveltämä laulu, jonka sanoitti ranskalainen runoilija Roger Fernay. Itse musiikki näki päivänvalon jo 1930-luvun alussa, kun se sisältyi laulunäytelmään

Marie Galante, kappaleen nimi oli tuolloin Tango Habanera. Sama tangomelodia esiintyy myös Weillin toisessa näytelmässä nimeltä Der Kuhhandel.

Kappaleessa Youkali sanat kertovat utopiasta: ”halujemme maa, maa, josta huolet ovat kadonneet, Youkali, joka on onni ja nautinto, mutta vain unelma ja hulluus, koska Youkalia ei ole olemassa”.

Unto Mononen: Satumaa

Unto Monosen (1930–1968) Satumaa on suomalaisen tangon ikiklassikko. Mononen kirjoitti itse myös laulun tekstin. Satumaa on yksi Suomen tunnetuimmista ja rakastetuimmista lauluista – lähes kansallislaulun asemassa tangon ystäville.

Ensilevytyksen teki Henry Theel (1955), mutta vasta Reijo Taipaleen levytys vuonna 1962 muodostui kappaleen läpimurroksi. Sitten laulua ovat tulkinneet Vesa-Matti Loiri, M. A. Numminen ja jopa Frank Zappa, joka yllättäen konsertissaan Helsingissä 1974 esitti kappaleen tehden siitä kansainvälisen kuriositeetin.

Kappaleen ympärille on rakennettu myös musikaali, joka kertoo Unto Monosen traagisesta vain 37-vuotiaana päättyneestä elämästä – alkoholismeineen ja mielenterveysongelmineen – mutta se kertoo myös hänen musiikillisesta neroudestaan ja kaukokaipuustaan.

Teosesittelyt: Leif Nystén